

Jaká je situace rakouských samospráv? Řeší hrozící rozpočtová past, ochranu půdy a územní plánování a také pomalou digitalizaci.

6.9.2024 - Monika Štěpánová | Svaz měst a obcí České republiky

První den setkání se konal 28. srpna 2024 v lázeňském městě Bad Aussee a nesl název "Bürgermeisterinnen- & Bürgermeistertag: Traumjob BürgermeisterIn?" („Den starostek a starostů: Práce snů starosty/ky?“). Tento den se věnoval specifickým výzvám, kterým čelí starostové. Hlavním tématem byly jako vždy finance.

První den: Finance a ochrana půdního fondu a územní plánování

První den setkání se konal 28. srpna 2024 v lázeňském městě Bad Aussee a nesl název "Bürgermeisterinnen- & Bürgermeistertag: Traumjob BürgermeisterIn?" („Den starostek a starostů: Práce snů starosty/ky?“). Tento den se věnoval specifickým výzvám, kterým čelí starostové. Hlavním tématem byly jako vždy finance.

Rakouské obce čelí v nadcházejících letech zhoršující se finanční situaci. Podle projekcí bude do roku 2026 rozdíl mezi příjmy a výdaji obcí představovat schodek ve výši 2,6 miliardy eur. Tento jev je způsoben tzv. "nůžkami" mezi příjmy a výdaji, které se nadále rozšiřují. Hlavním faktorem růstu výdajů je především vliv inflace, která zvyšuje náklady v několika klíčových oblastech. Patří sem personální náklady, běžné provozní výdaje obcí, rostoucí ceny stavebních prací, Vyšší úrokové sazby, což navyšuje náklady na obsluhu dluhu a transferové platby, tj. výdaje na sociální služby a další povinné platby. V důsledku těchto faktorů prokazatelně vzrostou výdaje rakouských obcí o 7 až 8 %.

Na druhé straně příjmy obcí rostou pouze velmi pomalu, konkrétně pouze o 3 až 4 %. To znamená, že podíl na daňových příjmech, které obce získávají, se zvyšuje jen marginálně, což nedokáže pokrýt rostoucí výdaje. Výsledkem je, že "nůžky" mezi příjmy a výdaji se dále otevírají, což vytváří rozpočtovou nerovnováhu, která v letech 2024/2025 může činit až 4–5 %. Tato situace vyvolává obavy o finanční stabilitu obcí, které budou muset čelit těžkým rozhodnutím ohledně rozpočtových úspor, zvýšení příjmů či omezení některých služeb, a to v době transformace, kdy bude třeba investovat pro realizaci zelených a dalších, legislativou nařízených opatření.

Další témata se zaměřovala na klíčové aspekty správy půdního fondu, který je zásadním faktorem pro udržitelný rozvoj měst a obcí. Jedním z hlavních řečníků byl Dr. Arthur Kanonier z Technické univerzity ve Vídni, který vedl přednášku na téma "Raumordnung & Flächenwidmung" („Územní plánování a využití půdy“). Dr. Kanonier hovořil o nezbytnosti efektivního hospodaření s půdou, která je stále vzácnějším zdrojem. Zdůraznil, že obce musí přijmout opatření k omezení nekontrolovaného rozšiřování zástavby a místo toho se zaměřit na zahušťování a revitalizaci již existujících městských zón. Tento problém řeší akutně například také Tirolsko, předseda tamní asociace zmínil také cíl nulové další zástavby od roku 2040.

Druhý den: Digitalizace, mezinárodní spolupráce a udržitelná energie

Druhý den jednání, který se konal 29. srpna 2024, se zaměřil na témata digitalizace, mezinárodní spolupráce a výzev spojených s přechodem na udržitelnou energii. Zástupci různých evropských

zemí zde sdíleli své zkušenosti a hledaly společná řešení pro udržitelný rozvoj.

Diskuze začala prezentací bývalého německého ministra zahraničí Joshky Fischera, který se zaměřil na potřebu radikálního přehodnocení našeho přístupu k životnímu prostředí a k využívání přírodních zdrojů s ohledem také na aktuální geopolitickou situaci. Fischer zdůraznil, že kompromis a technologický rozvoj musí jít ruku v ruce, pokud chceme úspěšně čelit globálním výzvám, jako je změna klimatu a vyčerpání zdrojů. Jeho vystoupení vzbudilo živou diskusi o tom, jak mohou obce přispět k naplnění evropských klimatických cílů a jaké inovace jsou nutné pro přechod na zelenou energii.

Následovala panelová diskuze, které se zúčastnili významní představitelé evropských samospráv. Kromě hostitele Johannese Pressla, prezidenta Rakouského svazu obcí se jí zúčastnili zástupci dalších zemí. Andreas Schatzer, prezident Svazu obcí Jižního Tirolska a starosta obce Vahrn představil specifickou lokální situaci oblastí, které výrazně čerpají své finanční prostředky z turismu, stejně jako zástupce Chorvatského svazu obcí. Radka Vladyková hovořila o důležitosti spolupráce a vzájemné podpory v evropských otázkách, ale také sdílení zkušeností. Představila také Pražskou deklaraci CEMR a zmínila důležitost podpory rakouského Svazu při vzniku tohoto dokumentu. Zástupci asociací dále diskutovali o potřebě posílení digitalizace v místních správách, což je klíčový krok pro zajištění jejich efektivity a odolnosti v budoucnu. Johannes Brandl zdůraznil, že digitalizace veřejné správy by měla být doprovázena zvýšenou kybernetickou bezpečností na všech úrovních procesu.

Další klíčovou výzvou, o které se diskutovalo, byl přechod na obnovitelné zdroje energie a jak tento proces efektivně implementovat na místní úrovni. Předsedové zúčastněných asociací se shodli na tom, že i malé obce mohou hrát klíčovou roli v této oblasti, pokud budou mít přístup k dostatečným finančním a technickým prostředkům. Byla zde také zdůrazněna potřeba snížení administrativní zátěže při čerpání evropských dotací, což by umožnilo více obcím plně využívat dostupné prostředky pro inovace a udržitelný rozvoj.

Jedním z interně projednávaných témat mezi zástupci rakouského svazu a SMO byla rakouská iniciativa na zřízení funkce tzv. "Kommunalkommissar" na úrovni Evropské unie, tedy komisaře pro komunální záležitosti. Tento požadavek byl představen Johannem Presslem, prezidentem Rakouského svazu obcí, a zatím interně podpořen zástupci dalších evropských samospráv. Johannes Pressl argumentoval, že současná evropská legislativa často opomíjí specifické potřeby obcí a měst, přičemž rozhodnutí na úrovni EU mají přímý dopad na život občanů v těchto komunitách. Zřízení komisaře či jiného orgánu by podle navrhuje rakouské strany by zajistilo, že zájmy obcí budou lépe zastoupeny v evropských rozhodovacích procesech, a to zejména v oblasti legislativy týkající se udržitelného rozvoje, digitalizace a financování. Tato pozice by měla napomoci tomu, aby byly politické strategie EU více v souladu s realitou a potřebami lokálních komunit, čímž by se zvýšila efektivita implementace evropských politik na místní úrovni. Radka Vladyková poukázala na možnost zapojení Rady evropských municipalit a samospráv do diskuze a procesu hledání podpory pro tento návrh a také na možnost napojení této iniciativy na Pražskou deklaraci CEMR z prosince 2023, která právě požaduje silnější hlas samospráv ve všech fázích evropských politik.

Jednání v Rakousku ukázala, že výzvy, kterým čelí evropské obce, vyžadují společný přístup a intenzivní mezinárodní spolupráci a pro Svaz je důležité pokračovat v dialogu s evropskými partnery a aktivně se tak podílet na formování politik, které ovlivňují místní správu.

<https://www.smocr.cz/cs/novinky/a/jaka-je-situace-rakouskych-samosprav-resi-hrozici-rozpocetova-pas-t-ochranu-pudy-a-uzemni-planovani-a-take-pomalou-digitalizaci>